

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

**YANGI O'ZBEKISTON MINTAQALARINI RIVOJLANTIRISHDA OLIY
TA'LIM MUASSASALARINING AHAMIYATI.**

Raximova D.D.

Buxoro muhandislik-texnologiya instituti tayanch doktoranti, Buxoro sh.,

raximovadilnoza19832017@gmail.com

**ЗНАЧЕНИЕ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ В РАЗВИТИИ РЕГИОНОВ
НОВОГО УЗБЕКИСТАНА.**

Рахимова Д.Д.

Бухарский инженерно-технологический институт, докторант г.Бухара

**THE IMPORTANCE OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE
DEVELOPMENT OF THE REGIONS OF NEW UZBEKISTAN.**

Rakhimova D.D.

Bukhara Institute of Engineering and Technology, PhD student, Bukhara

Mamlakatimiz hududlarining rivojlanishida oliy ta'lim muassasalarining ilmiy-tadqiqot va innovatsion faoliyatining ahamiyati katta. Ushbu muassasalar mintaqalarning ijtimoiy-iqtisodiy o'sishi va farovonligiga hissa qo'shadigan yuqori malakali mutaxassislarni ishlab chiqarishda muhim rol o'ynaydi. Sifatli ta'lim olish odamlarning turmush sharoitini yaxshilash va barqaror taraqqiyotni ta'minlashga zamin yaratadi.[1] Ta'limning qulayligi va sifati masalalari dunyoning barcha davlatlari strategik rivojlanish dasturlariga kiritilgan, chunki davlat aholining o'zini o'zi anglash imkoniyatlari uchun ta'lim muhitini yaratish orqali mamlakatda moddiy farovonlik va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga, inson kapitalini oshirishga hissa qo'shadi, o'z o'rnida, mamlakatning iqtisodiy salohiyatini yuksaltiradi va xalqaro maydonda raqobatdosh ustunlikni yaratadi. O'zbekiston Respublikasida jinsi, irqi, millati, tili, dini, ijtimoiy kelib chiqishi, e'tiqodi, shaxsiy va ijtimoiy mavqeyidan qat'i nazar, har kimga ta'lim olish uchun teng huquqlar kafolatlangan. [2]. Savodsizlikka barham berish va barcha fuqarolar uchun arzon ta'limni ta'minlashda katta muvaffaqiyatlarga erishgan O'zbekiston, ta'limni davlat tomonidan moliyalashtirishning ustunligini saqlab kelmoqda, bu shubhasiz ijobiy omildir. O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim uzluksiz ta'lim tizimining mustaqil turi bo'lib, respublika qonunchiligiga muvofiq umumiy o'rta va o'rta maxsus, professional ta'lim negizida oliy ta'lim tashkilotlarida amalga oshiriladi. Oliy ta'lim sohasidagi davlat siyosati quyidagi tamoyillarni o'z ichiga oladi:

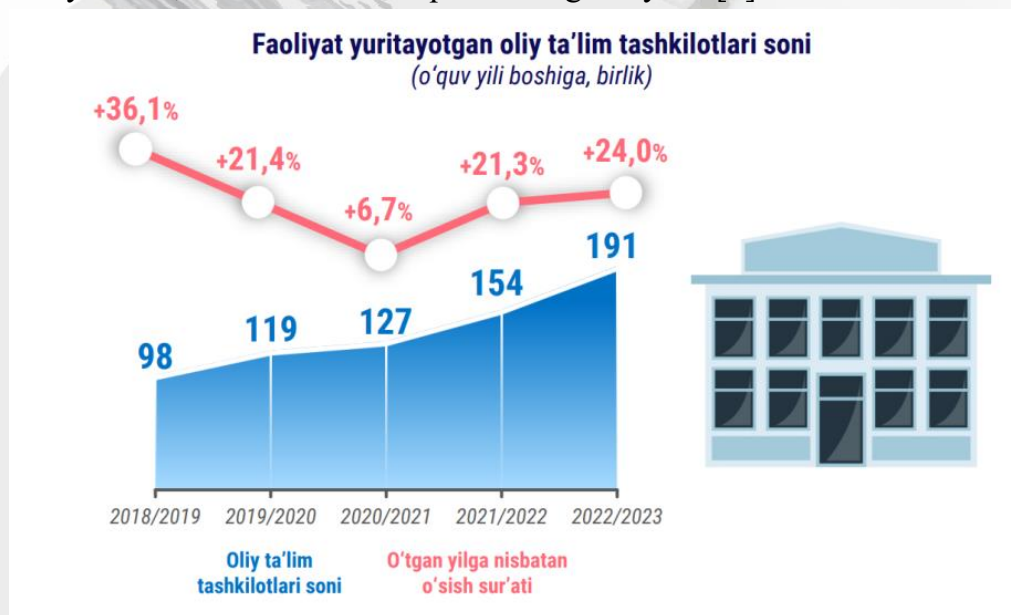
- milliy istiqlol g'oyasi asosida yuqori malakali kadrlar tayyorlash;
- ta'lim va tarbiyaning insonparvarlik, demokratik xususiyati;

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MINTAQALAR BARQAROR RIVOJLANISHINING DOLZARB MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

- umumiy o'rta, o'rta maxsus, professional, oliy va oliy ta'limdan keyingi ta'limning uzluksizligi va izchilligi;
- ta'lim tizimining dunyoviy xususiyatga egaligi;
- davlat ta'lim standartlari doirasida ta'lim olishning hamma uchun ochiqligi;
- o'quv dasturlarini tanlashga doir yondashuvning yagonaligi va tabaqalashtirilganligi;
- bilimlilik va iste'dodning rag'batlantirilishi;
- oliy ta'lim tizimida davlat va jamoat boshqaruvining uyg'unligi;
- oliy ta'lim, fan va ishlab chiqarish integratsiyasi. [2]

1-rasm. O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan oliy ta'lim tashkilotlari soni (2018/2019-2022/2023 o'quv yillari)[11]

Mamalakatimizda faoliyat yuritayotgan oliy ta'lim tashkilotlari soni 2021-2022 o'quv yiliga nisbatan 37 taga oshgan bo'lib, 2,7 % o'sish sur'atiga ega.(1 rasm) 2018/2019 o'quv yiliga nisbatan esa Qashqadaryo va Sirdaryo viloyatlarida 2 barobarga, Jizzax viloyatida 50%, Buxoro viloyatida 20 % ga o'sish tendensiyasiga ega. (2-rasm)[11]

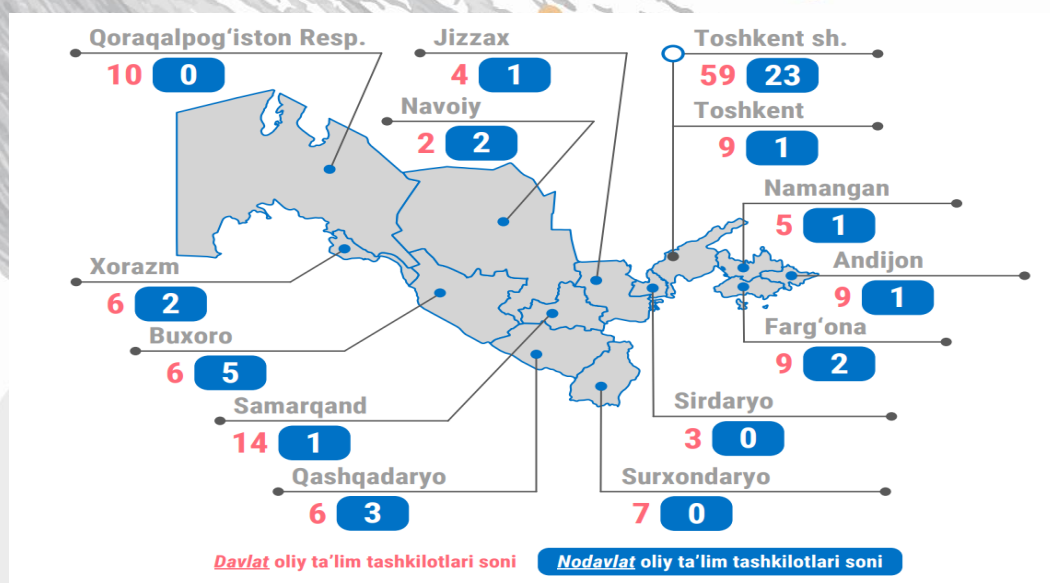
Faoliyat yuritayotgan oliy ta'lim tashkilotlari sonining hududlar kesimida va mulkchilik shakli bo'yicha taqsimlanishi (2022/2023- o'quv yili boshiga, birlik)

Toshkent sh.	82 95,2%	Qashqadaryo	9 200%
Samarqand	15 87,5%	Xorazm	8 166,7%
Buxoro	11 120%	Surxondaryo	7 0,0
Farg'ona	11 57,1%	Namangan	6 100%
Qoraqalpog'iston Resp.	10 66,7%	Jizzax	5 150%
Andijon	10 150%	Navoiy	4 100%
Toshkent	10 100%	Sirdaryo	3 200%

Oliy ta'lim tashkilotlari soni | 2018/2019- o'quv yiliga nisbatan o'sish sur'ati

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

2-rasm. O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan oliy ta'lim tashkilotlari sonining hududlar kesimida va mulkchilik shakli bo'yicha taqsimlanishi.

Oliy ta'lim muassalari global miqyosda faol bo'lib, innovatsiyalarni ishlab chiqish va barqaror iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shmoqda. [4] Nazariyaga ko'ra uchta bilim ko'prigi mavjud:

- Ta'lim va umrbod ta'lim olish-bu har bir hayotiy vaziyatda bolalikdan keksalikka qadar o'rganish imkoniyatlarini qo'llab-quvvatlaydi va odamlarga hayotining istalgan bosqichida ilm tajribalarini rag'batlantirishda ishtirok etish; [3]
- Biznes va umrbod ta'lim-tadbirkorlik faoliyati natijalarni tijoratlashtirish va talabalarni tadbirkorlikka o'rgatish bilan bog'liq. Shuningdek, u ba'zi OTMLar va ularning atrofidagi biznes muhitlari o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni o'z ichiga oladi;
- Tadqiqot va ishlanmalar sohasidagi hamkorlik oliy o'quv yurtlari va xususiy kompaniyalar, shuningdek boshqa davlat sub'ektlari o'rtasida qo'shma tadqiqot loyihalarini amalga oshirish bilan bog'liq. [5]

Oliy ta'lim muassasalarining mintaqaviy rivojlanishdagi roli quyidagi yo'nalishlarda aks ettirish mumkin:

1. Malakani rivojlantirish: OTMLar turli sohalarda rivojlanish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlarga ega bo'lgan kadrlarni ta'minlaydigan maxsus ta'lim va oliy ta'lim beradi. Sifatli ishchi kuchini ishlab chiqarish orqali ushbu muassasalar mintaqaviy iqtisodiyot va sanoatni qo'llab-quvvatlaydi. [6]

2. Tadqiqot va innovatsiyalar: OTMLar va ilmiy-tadqiqot muassasalari innovatsiya va tadqiqot markazlaridir. Ular texnologik yutuqlarga, yangi kashfiyotlarga va ijtimoiy muammolarni hal qilishga olib keladigan zamonaviy tadqiqotlarni olib boradilar. [7] Ushbu tadqiqot innovatsiyalar va ijodkorlikni rivojlantirish orqali mintaqaviy rivojlanishga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin.

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

3. Bilimlar transferi: OTMlar bilim va tajribani tarqatish markazlari bo'lib xizmat qiladi. Korxonalar, davlat korxonalari va jamoat tashkilotlari bilan hamkorlik [8] orqali ushbu muassasalar bilim va ilg'or tajribalarni mahalliy hamjamiyatga yetkazishi, o'sish va rivojlanishni rag'batlantirishi mumkin. [9]

4. Tadbirkorlik va ish o'rinlarini yaratish: oliy ta'lim muassasalari, shuningdek, hududlarda tadbirkorlik va ish o'rinlarini yaratishga ko'maklashishi mumkin [10]. Tadbirkorlik dasturlari, inkubatorlar va qo'llab-quvvatlash xizmatlarini taqdim etish orqali ushbu muassasalar shaxslarga biznesni boshlash [11], ish o'rinlari yaratish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishga yordam beradi.

5. Madaniy va ijtimoiy rivojlanish: universitetlar va kollejlarda madaniy almashinuv, xilma-xillik va ijtimoiy birdamlikni rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Madaniy tadbirlar, jamoatchilik ishtiroki va muloqotlarni targ'ib qilish orqali ushbu muassasalar mintaqaviy madaniy landshaftni boyitishga hissa qo'shadi va kuchli ijtimoiy aloqalarni o'rnatishga yordam beradi. [12]

6. Infratuzilmani rivojlantirish: oliy ta'lim muassasalari ko'pincha o'z faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun muhim infratuzilmani talab qiladi. Kampuslar, ilmiy-tadqiqot muassasalari va kutubxonalar kabi ushbu infratuzilmani rivojlantirish mahalliy qurilishni rag'batlantirishi va tovar va xizmatlarga talabni yaratishi va shu bilan mintaqaviy iqtisodiyotga hissa qo'shishi mumkin. [13]

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim muassasalari yangi O'zbekistonda mintaqaviy rivojlanishning muhim ustunlaridan biri hisoblanadi. [14] Ko'nikmalarni rivojlantirish, tadqiqotlar va innovatsiyalarni rivojlantirish, bilimlarni uzatishni osonlashtirish, tadbirkorlikni rag'batlantirish va madaniy va ijtimoiy rivojlanishga hissa qo'shish orqali ushbu muassasalar mintaqalarda taraqqiyot va farovonlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Азимов Б. Ф., Рахимова Д. Д. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ И ЕЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ //Экономическая безопасность социально-экономических систем: вызовы и возможности. – 2022. – С. 61-64.
2. АЗИМОВ Б. Ф., РАХИМОВА Д. Д., СОЛИЕВ Д. Н. НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА К РАЗВИТИЮ ПРОМЫШЛЕННОСТИ И СОКРАЩЕНИЮ БЕДНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ //UNIVERSUM. – №. 5. – С. 14-17.
3. Dilnoza R., Rukhsora A. INNOVATIONS IN TECHNOLOGY AND SCIENCE EDUCATION SPECIFIC CHARACTERISTICS OF THE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN THE REGIONS //Innovations in Technology and Science Education. – 2023. – Т. 2. – №. 8. – С. 226-232.
4. Raximova D. ZARAFSHON IQTISODIY MINTAQASI ILMIY-TEKNIKAVIY SALOHİYATI VA INNOVATSIYALAR RIVOJLANISHI KORSATKICHLARINI OMILLI TAHLIL QILISH //Iqtisodiyot va ta'lim. – 2024. – Т. 25. – №. 1. – С. 375-385.
5. Davronovna R. D. Analysis of Factors Affecting the Efficiency of Research and Innovation Activities of Higher Education Institutions //European Journal of Economics, Finance and Business Development. – 2024. – Т. 2. – №. 1. – С. 9-18.
6. Мусаева, Ж. К. "РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ РЕСУРСОВ В РАЗВИТИИ НАУКИ И ТЕХНИКИ." *ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНИШ УЧУН ИЛМИЙ АХБОРОТ РЕСУРСЛАР*: 51.
7. Мусаева Ж. К. ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО АНАЛИЗА В РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА. – 2017.
8. Мусаева Ж. К. РОЛЬ ФИНАНСОВО-ВАЛЮТНЫХ ОПЕРАЦИИ В РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА //СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ. – 2019. – С. 152-156.
9. Musaeva J. K., Elmurodov S. S., Yuldasheva S. N. ROLE OF CURRENCY RELATIONS IN THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UZBEKISTAN //Бенефициар. – 2019. – №. 44. – С. 22-25.
10. Мусаева Ж. К. РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ВА ТАЪЛИМДА РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ //Архив научных исследований. – 2022. – Т. 2. – №. 1.
11. Karomatovna M. J. Economic thoughts in the works of alisher navoi and their role in the development of society //ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL. – 2021. – Т. 11. – №. 1. – С. 1524-1531.
12. Мусаева Ж. К. Тенденции развития цифровой экономики и образования в Узбекистане //Современные проблемы социально-экономических систем в условиях глобализации. – 2021. – С. 246-250.

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

13. Karomatovna M. J., Rustambek R. BILIMLARGA ASOSLANGAN
RAQAMLI IQTSODIYOTNI RIVOJLANTIRISH OMILLARI //САМАРҚАНД
ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ. – 2021. – С. 505.

14. http://eacea.ec.europa.eu/llp/index_en.php;

http://ec.europa.eu/education/tools/llp_en.htm

15. <https://stat.uz/uz/default/press-relizlar/17505-2022>